

Degneboligen i Vester Hæsinge

Den gamle degnebolig på Birkevej 17 er opført omkring 1795. På den tid var der endnu ikke nogen skole i Vester Hæsinge. Der omtales allerede i 1589 en degn i Vester Hæsinge, men en degn må ikke forveksles med en lærer. Degnens opgave var helt tilbage fra 1500tallet at lede sangen i kirken og desuden lejlighedsvis undervise børn og unge i religion. Denne undervisning foregik ofte i kirken før eller efter gudstjenesten. Degnen fremførte skriftsteder eller stykker af Luthers Katekismus flere gange, så børnene til sidst kunne gentage dem udenad.

Den fredede degnebolig set fra Birkevej 2014. Det er en meget bred bygning, eftersom den er opført så tidligt som i 1795. Men den var jo også bolig for en degn/lærer, som havde stor autoritet og var en betydelig person. Et eksempel herpå er optegnelser om Peter Næraae, der døde 33 år gammel i 1798 og blev begravet i kirkens våbenhus, som skik var for degne. Klokkerne blev brugt men ikke betalt, eftersom de tilhørte en degn frit.

I Sandholts Lyndelse ses en skolemester allerede omtalt i 1713, men vi skal frem til 1740, inden der endelig skete noget i Vester Hæsinge. På den tid kom der påbud om, at nu *skulle* der indrettes en skole i Vester Hæsinge.

Skolen skulle bekostes af godsejerne. Det var deres pligt at tilbyde og betale for undervisningen. I Vester Hæsinge og Stenderup var det ikke mindre end fire forskellige godser, der ejede de 35 gårde, og det var ikke let at blive enige. Sandholt påberåbte sig, at børnene fra deres 15 gårde kunne få undervisning i Sandholts Lyn-

På dette postkort fra omkring 1905 ses kroen til venstre, derefter Topgården. På vejen ses en mand i en hvid jakke. Bag ham skimtes en lille bindingsværksbygning hørende til degneboligen, og bag denne bygning anes stråtaget af degnens stald/lade.

delse Skole, og Arreskov henviste børnene fra deres seks gårde til Øster Hæsing Skole. Søbo ville dog godt være med til at indrette et lokale i form af en tilbygning til degneboligen, men ikke deltage i udgifterne til undervisningen.

Bønderne ønskede slet ingen skole, hvis den unge Peder Møller skulle forestå undervisningen, for så var de bange for, at deres børn skulle blive forført til lediggang og andet ondt. Da det var 75 år før undervisningspligten blev gennemført, stod det bønderne frit for, om de ville sende deres børn i skole.

Så kom et påbud om at Sandholt **skulle** indrette en skole ved at bygge fire fag til degneboligen. Derefter skulle de andre godser forholdsmæssigt refundere udgifterne.

Til skoleembedet hørte en jordlod, så degnen/læreren kunne oppebære det meste af sin ringe løn ved at drive jorden og holde et par køer. Vinkelret på degneboligens sydlige ende ud mod vejen lå stalden. Da vejen i 1933 skulle reguleres, måtte denne bygning nedrives, og den blev erstattet af den gule bygning, som ligger langs vejen i dag. Her blev der til skolebørnene indlagt noget så fornemt som moderne wc med automatisk udskylning.

Degneboligen set fra haven 2014. Oprindeligt har der været én skolestue, da den blev bygget i 1795, men her ses det tydeligt på bindingsværkskonstruktionen, at der på et tidspunkt i 1800-tallet, måske da undervisningspligten blev indført i 1814, er bygget til, så der er blevet indrettet to skolestuer. Her er børnene fra Vester Hæsing og Gl. Stenderup så blevet undervist i regning, skrivning, læsning og ikke mindst religion og sang. Lidt historie og geografi skulle der dog også være på skemaet.

Det lille stråttækte hus er oprindeligt et "sandhus". Her blev det sand, der skulle bruges til at stø på gulvene i beboelsen og skolestuen opbevaret. Sandhuset er også fredet.

Hvor længe der er blevet undervist i degneboligen vides ikke, men i 1867 blev der opført en ny skole mellem degneboligen og kirken. Den lå med gavlen ud mod vejen. Her var to klasseværelser, men der var også langt over 100 børn i området. Det må have været dårligt byggeri, for denne skole holdt kun i 27 år.

I 1894 blev en ny skole opført (Birkevej 19). Det var et betydeligt solidere byggeri, og denne skole fungerede indtil 1962, hvor centralskolen kunne indvies. På 1. sal blev der indrettet bolig til andenlæreren. Sognerådet havde besluttet at de gule sten til bygningen skulle købes på Stenstrup Teglværk, men siden blev beslutningen ændret, så stenene skulle købes på det lokale teglværk "Eilsø". Der har uden tvivl været noget lobbyarbejde i gang.

Degneboligen blev fredet i 1989, og kommunen solgte den til Kristiansdal Boligselskab i 2002. Næsten indtil dette tidspunkt var den beboet af skiftende lærere. Der er nu indrettet to boliger i den smukke bygning.